N°. 5185 — DE TIJD. — 1857.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitensteden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden, enz.* FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

VRIJDAG 23 OKTOBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 24 Oktober.

Over de begrooting van Oorlog rapporteerden de heeren van Forcest, Delprat, van Hoëvell, van Franck en Storm van 's Gravensande. Wij schrijven daaruit af de volgende algemeene bemerking:

»Bij de behandeling van dit onderdeel der Staatsbegrooting is het eindcijfer, voor dit deel van de algemeene dienst gevraagd, allereerst ter sprake gebragt. Vele leden betuigden hun leedwezen dat op nieuw dit eindcijfer, op een gering bedrag na, hetzelfde als in de laatstvorige jaren was gebleven, vooral met het oog op hetgeen bij de openbare beraadslaging over de loopende begrooting is gebeurd, toen door de helft der leden eene afkeurende stem werd uitgebragt. Men wees in de eerste plaats op de vroegere verklaringen van den tegenwoordigen minister en op die van zijnen onmiddellijken voorganger; men deed dit met te meer aandrang, dewijl thans, bij eenen meer en meer gevestigden staat van vrede in Europa, kostbare wapeningen minder noodig schenen. Groote mogendheden rondom ons verminderen hare legers: dit kon, dacht men, door kleine Staten worden nagevolgd.

»Vestigde men het oog op de tweeledige bestemming van ons leger — kern voor de wapening in oorlogstijd en steun en aanvulling van onze krijgsmagt in de koloniën, — dan meende men dat, zelfs niettegenstaande het hooge eindcijfer, dit dubbele doel nog maar ten deele bereikt werd. Immers het thans bestaande kader van officieren en onderofficieren zou te naauwer nood in oorlogstijd voldoende wezen; terwijl de voortdurende aanwervingen in den vreemde, en de moeijelijkheid om officieren van het leger hier te lande te vinden, gezind om in onze overzeesche bezittingen dienst te doen — dezer dagen gebleken uit de vergelijking van het gering getal overplaatsingen met de behoefte en voordeelige aanbiedingen, — genoegzaam deden zien, dat ook dit doeleinde maar gebrekkig werd bereikt.

»Andere leden, zonder daarom de onderwerpelijke begrooting goed te keuren, meenden evenwel dat, met het oog op de diensten uit het leger verkregen, het hooge eindcijfer geen grond tot afkeuring kon geven, zoolang men niet bepaaldelijk kon aanwijzen op welke deelen der begrooting de verlangde vermindering moest drukken; en daarin bleven, naar hunne meening, de voorstanders der vermindering in gebreke. Erkende men toch dat de kaders thans nog maar te naauwer nood voldoende waren tot het vormen van de kern, die men in tijden van gevaar verlangde, dan vonden de leden, wier gevoelen thans wordt uitgedrukt, juist daarin eene afdoende reden om geene eenigzins aanmerkelijke vermindering in de kosten van het leger te moeten verlangen. Wierd toch het kader vergroot ten koste van de soldaten, dan zou dat grootere kader, bij gebrek aan oefening en dienst, spoedig onbruikbaar worden.

»Ook in den tegenwoordigen toestand van ons wereld-deel zagen die leden weinig reden tot geruststelling. Afgezien dat ten allen tijde kleinere Staten veeleer onverwachts en plotseling kunnen bedreigd worden en overrompeling van dezen bijna onherstelbaar is, meenden zij dat althans, nu het evenwigt tusschen de grootere magten door gewigtige gebeurtenissen in Azië bedreigd kon worden, het meer dan ooit noodzakelijk was op onverwachte gebeurtenissen bereid te zijn. Hetgeen bij de leden, wier gevoelen hier bestreden wordt, een grond tot geruststelling scheen te wezen, was bij anderen reden tot bekommering."

Over hetzelfde hoofdstuk, *protestantsche Eeredienst*, hebben rapport uitgebragt de heeren: Bosscha, Hoekwater, Blaupot ten Cate, de Brauw en de Kempenaer. Wij nemen daaruit een paar vraagpunten van algemeen belang: het behoud der departementen van Eeredienst en de quæstie der bezoldiging:

»§ 1. Het steeds terugkeerende vraagpunt betreffende de noodzakelijkheid van het behoud der beide Departementen van Eeredienst is op nieuw besproken geworden. Van de eene zijde werd het bestreden als gevaarlijk zoo voor den Staat als voor de kerkgenootschappen zelve, omdat het voortdurend behoud dezer departementen ligt strekken kan om den Staat te leiden op het terrein van de Kerk of omgekeerd deze op het politiek gebied. Ook betwijfelden sommigen dezer leden het, of dat behoud op den duur gepaard zal gaan met de volkomene onafhankelijkheid der Kerk, welke zij haar zoo gaarne zouden zien bewaren. Het eenig overgebleven punt van aanraking tusschen Kerk en Staat ligt, volgens hunne opvatting, in de uitbetalingen die ten behoeve van eerstgenoemde moeten plaats vinden. En daarom alleen achtten deze leden het bestaan van twee departementen volkomen overbodig. Er mogt vroeger in den niet geregelden toestand van het Roomsch-katholijk kerkgenootschap grond voor het bestaan van een departement voor die Eeredienst kunnen zijn gevonden, nu echter ook dat kerkgenootschap eene vaste organisatie had ondergaan, is daarmede die grond vervallen.

»Van eene andere zijde werd het behoud dier beide ministeriën verdedigd. Zij waren noodig, zeide men, in de eerste plaats met het oog op de vele punten van aanraking die, niettegenstaande de scheiding van Staat en Kerk, tusschen deze beide ligchamen nog zijn overgebleven. Het zijn toch niet alleen betalingen van tractementen en pensioenen en uitreiking van subsidiën, die eene voortdurende contrôle en onderzoek vereischen, maar er zijn voor alsnog, althans wat het Hervormd en Israëlitisch kerkgenootschap betreft, verschillende onderwerpen die in gemeenschap met den Staat moeten geregeld worden. Vooral ook moest men niet vergeten dat van staatswege toezigt moet gehouden worden zoowel op elk kerkgenootschap in het bijzonder als op de onderlinge aanrakingen van alle gezamenlijk. Het is van groot belang dat voortdurend gewaakt worde dat alle zich houden binnen de grenzen der vastgestelde wetten, ten einde onaangename stoornissen te voorkomen.

»Deze laatste beschouwingen zijn evenwel beantwoord geworden met de opmerking, dat noch de geldelijke noch de overige punten van aanraking het behoud van twee kostbare ministeriën vorderen, en dat wat het toezigt betreft, aan de uitvoerende en regterlijke magt de handhaving der wetten is opgedragen. Deze opmerkingen zijn thans bij vernieuwing in het midden gebragt, ook met het verlangen om van den tegenwoordigen minister, aan het hoofd van dit departement geplaatst, te vernemen, of zijne zienswijze omtrent het voortdurend bestaan van dit departement overeenkomt met die van zijnen voorganger.

»§ 2. Terwijl door eenige leden in eene afdeeling te kennen werd gegeven, dat zij met genoegen in deze voordragt het voornemen gezien hebben om het lot te verbeteren van de predikanten, wier bezoldiging geen *f* 800 bedraagt, en door hen tevens het vertrouwen werd uitgedrukt, dat de Regering, daarmede voortgaande, ook zou overgaan tot het verhoogen der tractementen daar waar het *alterum tantem* door onvermogende kerkelijke gemeenten niet kan worden bijgedragen, hebben de overige leden met leedwezen van deze nieuwe verhooging der uitgaven voor dit hoofdstuk, kennis genomen. Zij meenden hier, evenzeer als bij het VIIde hoofdstuk, het beginsel te ontdekken, dat op den Staat de verpligting zou rusten om te zorgen dat de predikanten een voldoend middel van bestaan hadden. Dit nu zouden zij èn niet overeenkomstig den aard der zaak èn in strijd met artikel 168 der Grondwet moeten achten. Het is toch de Kerk, en niet de Staat, aan wie de zorg is opgedragen om de godsdienstige behoeften der geloovigen te bevredigen, en het zijn dus in de eerste plaats de gemeentenaren zelven, die de daarmede gepaard gaande kosten behooren te dragen. En dit heeft inderdaad plaats bij andere erkende kerkgenootschappen, waaraan, zoo de stelling der Regering opging, in billijkheid ook geldelijke ondersteuning zou moeten worden verstrekt. Tot welke geldelijke gevolgen dit evenwel zou leiden, laat zich gemakkelijk voorzien. Doch dit beginsel is niet dat van artikel 168 der Grondwet. Daarbij wordt als *regt* vastgesteld eene blijvende uitkeering van de tractementen, pensioenen en andere inkomsten, die bij de afkondiging der Grondwet door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of derzelver leeraars worden genoten; en enkel als *bevoegdheid* het toeleggen van nieuwe of vermeerderen van bestaande *tractementen*. Elke andere regeling, zoo als die wel eens, en ook bij dit onderzoek, verlangd is, hetzij door uitkeering van een *fixum*, ter verdeeling aan de bevoegde kerkelijke autoriteiten, hetzij op andere wijze, is met het oog op den uitmuntenden regel van artikel 168 der Grondwet overbodig. Maar dan behoort ook de Regering zich daaraan te houden en niet uit het oog te verliezen — gelijk zij thans schijnt te doen — de facultative strekking der 2de alinea van dit artikel.

»De eerstgenoemde leden, volkomen de juistheid erkennende van den bovengegeven uitleg van artikel 168 der Grondwet, waren evenwel van oordeel, dat de 2de alinea niet te *angstvallig* behoort te worden toegepast. Uitbreiding van de godsdienstige opleiding der natie is immers ook een staatsbelang, zeiden zij, en het is dus ook in zoover billijk, dat bij bijdrage ter bestrijding van de vermeerderende behoefte. Men vergete toch niet dat de bevolking toeneemt en mitsdien nieuwe standplaatsen en meer inspanning van de leeraren gevorderd worden. Nieuwe tegemoetkomingen aan de Kerk achtten deze leden ook billijk, omdat de Staat, door naasting van het grooter deel der kerkelijke goederen, deze buiten de mogelijkheid gesteld heeft genot te hebben van de waardevermeerdering dier goederen. En dat in dit opzigt voor de Kerk winstderving bestaat, wilden deze leden bewezen hebben door verwijzing naar zulke gemeenten, die in het bezit harer kerkelijke eigendommen zijn gebleven. Het is bekend dat op sommige dier plaatsen buitengewoon hooge tractementen aan kerkleeraren worden uitgekeerd."

Door den minister van Justitie zijn dezer dagen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingezonden eenige stukken, betreffende het cellulaire stelsel. Wij zijn in staat gesteld uit een dezer werken, zijnde het *rapport van den inspecteur der gevangenissen, betreffende zijne inspectiereis, gedaan in 1857 uit het oogpunt van cellulaire opsluiting*, het volgende mede te deelen. In zijne inleiding zegt de inspekteur dat, nadat in de laatste zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal belangrijke beraadslagingen hadden plaats gehad over de meerdere of mindere waarde van het stelsel van afzondering der gevangenen, naar aanleiding der begrootingswet voor het departement van Justitie voor 1857; — nadat zich bij die gelegenheid stemmen zoo voor als tegen dat stelsel hadden doen hooren; nadat later die diskussiën zijn hervat bij gelegenheid der wetsvoordragt over den bouw der nieuwe gevangenis te Tiel; — en nadat in verschillende aan den minister van Justitie aangebodene geschriften en vertoogen het meer of minder verkieslijke van het stelsel van afzondering, boven dat van gemeenschappelijke opsluiting, nader en op nieuw was betoogd, — den minister ook met het oog op het eerlang te wijzigen wetboek van strafregt en op de volstrekte noodzakelijkheid tot den bouw van onderscheidene nieuwe gevangenissen, hem bij den aanvang van 1857 heeft opgedragen eene opzettelijke opneming der onderscheidene gevangenissen in het rijk, en zulks met betrekking tot de in genoemde Kamer behandelde vraag. Het was het verlangen van den minister van Justitie, dat ook deze opneming zoude bijdragen, om zooveel licht mogelijk over dit onderwerp te verspreiden; voorts dat dit licht niet uit eigene opmerkingen alléén zou worden geput, maar vooral ook uit het hooren van gevangenen-zelven, in hunne verblijven, en uit gesprekken met de verschillende beambten bij het gevangeniswezen. Bij deze opneming heeft de minister hem boven alles eene volstrekte onpartijdigheid aanbevolen. Hij heeft getracht aan dien last te voldoen en daartoe opzettelijk alle gevangenissen des rijks bezocht, namelijk de groote strafgevangenissen, de burgerlijke en militaire huizen van verzekering in de hoofdplaatsen der provinciën en die van arrest in de verdere zetels der arrondissements-regtbanken. De huizen van bewaring, ook wel kantonnale gevangenissen genaamd, heeft hij gemeend daaronder niet te moeten begrijpen; de meesten toch zijn nog slechts als huizen van passage aan te merken, en eigenlijk zal deze, in zijn oog zeer belangrijke kategorie van gevangenissen nog geheel dienen te worden geregeld, ja, als het ware in het leven geroe-

pen; zijnde er nog gansche provinciën, waar zij ten eenemale ontbreken. Hij heeft zich bij dit bezoek voornamelijk ten doel gesteld het spreken met de onderscheidene beambten en met gevangenen, die hem daartoe voorkwamen, meer bijzonder in aanmerking te komen. Daar er door den minister van de kommissien van administratie der onderscheidene gevangenissen en ook van de regterlijke autoriteiten afzonderlijke rapporten zijn gevraagd, meende de inspekteur niet verder te moeten gaan. Voor deze opneming was hem weinig tijds gegeven. De aanmerkingen, welke hem bij deze gelegenheid zijn voorgekomen niet tot het hier bedoelde onderwerp in regtstreeksch verband te staan, zijn door hem in het rapport niet opgenomen, maar zullen bij afzonderlijke nota's op de gewone wijze met de noodige voorstellen ter kennis van den minister worden gebragt. Hij splitst zijn rapport in twee deelen: het eerste is gewijd aan de opmerkingen en inlichtingen, in de onderscheidene gevangenissen gemaakt en verkregen en aan het relaas van hetgeen hem in elk huis der vermelding waardig is voorgekomen; in het tweede worden eenige noodzakelijke gevolgtrekkingen, daaruit ontleend, opgenomen.

Er bestaat onder onze geloofsgenooten hier te lande eene nuttige Vereeniging, welke ten doel heeft, om „het onderwijs der katholieke jeugd, bijzonder voor behoeftigen, in de nederlandsche overzeesche bezittingen," te bevorderen. In het verslag, door het bestuur dier Vereeniging dit jaar uitgebragt, komt een brief voor van Mgr Niewindt, dien wij hier overnemen, zoo om de strekking dier Vereeniging te doen kennen, als om het goed, dat zij doet, in 't licht te stellen. Ziehier den brief:

»Aangenaam is het mij, de Dames Bestuurderessen en »andere medeleden der Associatie ter bevordering van het »onderwijs in deze Kolonie, de schatting mijner erkentelijkheid te kunnen aanbrengen voor de weldaden, die »wij wederom van bedoelde Associatie hebben mogen ontvangen, en waardoor wij in staat zijn geweest, om onze »scholen in de moeijelijkste omstandigheden, die uit een »mislukten oogst, duurte der meest benoodigde levensmiddelen en onbeschrijfelijke armoede geboren worden, »staande te houden. Dat de goddelijke Kindervriend, de »aanbiddelijke Jesus, de liefdeoffers beloone op eene wijze »waartoe onze uitboezemingen, hoe wel ook gemeend, »niet in staat zijn! Dit smeeken wij van den Almagtigen »af, daartoe dragen wij Hem het vlekkeloos Offer »zijns eenigen Zoons op, daartoe vereenigt zich de schuldelooze jeugd en heft hare nog niet door zonde bezoedelde handjes ten hemel, onder de uitroeping: *Zegen, »o God, degenen, die ons om Uwentwille wèl doen.* »Bij dit heilig geweld den Hemel aangedaan durven wij »onze wenschen voegen, dat van den troon der Barmhartigheid voor al onze weldoeners en weldoensters hunne »kinderen en betrekkingen de rijkste hemelgunsten nederdalen, die den sterveling voor tijd en eeuwigheid gelukkig maken kunnen.

»Edele Weldoeners en Weldoensters! na UEd. met »allen eerbied deze betuiging mijner opregte erkentelijkheid te hebben aangeboden, tracht ik aan eene andere »verpligting mij door de hooge betrekking opgelegd, »waarin ik hier ondanks mijne onwaardigheid geplaatst »ben, te voldoen.

»Ik geloof, dat het thans tijd is, om U en alle menschenvrienden te bidden, te smeeken, om de groote belangstelling, die wij tot nog toe ten gunste onzer scholen »ondervonden hebben, niet slechts niet te laten verflaauwen, »maar indien het eenigzins mogelijk is, in aanwas te doen »toenemen, naarmate onze behoeften groot zijn, en nu »grooter en dringender worden. Ik zal niet gewagen, »hoe het betreurenswaardig, ja zelfs voor de leden der »Associatie min eervol zoude zijn, indien hetgeen door »haar in weinige jaren is daargesteld, in puin zoude »vervallen, indien de arme jeugd, die nu begonnen is »iets te leeren, huiswaarts zoude moeten gezonden worden, omdat zij de deuren der scholen zoude gesloten »vinden, daar de leermeesteressen ze uit gebrek van onderhoud verlaten moesten. Ik wil van dit alles nog niet »gewagen, maar U met den vinger op de behoefte van »het oogenblik, op die der kort bijzijnde toekomst wijzen. Tot nog toe hebben de slavenkinderen weinig of »geen gebruik van onze scholen, die ook voor hen open »stonden, kunnen maken; de schuld hiervan lag bijna »uitsluitend aan hunne meesters, die meer belang in den »arbeid, dan in het onderwijs hunner slavenkinderen »stellen; die liever vragen: welke winst kan ik van die »kinderen trekken, dan dat zij onderzoeken, tot welke »beschaving die kleinen konnen geraken; die van dezelve even als van redelooze dieren, voordeel, op welke »wijze dan ook, trachten te trekken, maar geheel onverschillig zijn, of zij der verachtelijkste zedeloosheid »worden ten prooi geworpen.

»Alzoo, na de emancipatie der slaven zal een groot »getal van kinderen, die tot nog toe van het onderwijs »verstoken waren, die weldaad kunnen genieten. Maar »daartoe zijn scholen, onderwijzers en onderwijzeressen »noodig, en daar al die kinderen op *Curaçao*, *Bonaire* »en *Aruba*, sommigen op de drie andere onderhoorige »eilanden, tot de Katholieke Godsdienst, in welke zij »gedoopt zijn, behooren, zal het voegelijk, en zelfs »uit een maatschappelijk oogpunt beschouwd, wenschelijk zijn, dat zij door Katholieken onderwezen worden, »opdat alzoo het Godsdienstig- en het schoolonderwijs »zich elkander de hand leenen. Maar hebben wij daartoe »genoegzame localen en genoegzaam personeel? Wij moeten erkennen, neen, dit hebben wij nog niet! Moet »het Bestuur regtstreeks hierin voorzien, dan kan men »niet verwachten dat het onderwijzende personeel uitsluitend uit belijders van de R. K. Godsdienst zal bestaan; »ja men mag zelfs zeggen, dat het Goevernement op »zijn onzijdig standpunt zulks niet kan of mag beschikken.

»Om dus hierin te voorzien, is het noodig, dat onze »schoollokalen vergroot en vermeerderd worden, dat het »getal van onderwijzers en zusters toeneme; maar hiertoe zijn geldelijke uitgaven noodig, waartoe wij geen »fondsen bezitten, die wij hier niet kunnen bekomen, »en die wij de hoop niet koesteren, van het bestuur te »erlangen.

»Daarom, als Katholiek opperhoofd dezer Kolonie verstout ik mij, krachtiger dan ooit de liefdadigheid onzer »geloofsgenooten in Nederland in te roepen. Edele weldoeners, aan wie deze nuttige Associatie haren oorsprong en »voortduur te danken heeft, U bezweren wij bij die Christelijke liefde, die Gij deze kleine zwarten, ofschoon U »persoonlijk onbekend, toedraagt; bij het maatschappelijk leven, hetwelk die kleine ongelukkigen voortaan »zullen kunnen genieten; bij hunne onsterfelijke zielen, »die zonder een doelmatig Onderwijs, meestal zullen verloren gaan; trekt niet slechts uwe gezegende hand, uit »welke de weldaden plegen te vloeijen, niet terug, »maar zijt ook onze tolken bij uwe vrienden en vriendinnen, om offers voor een zoo liefderijk doel, als de »onwetenden te leeren is, af te smeeken.

»Edele christelijke Vrouwen! Het heeft altijd de Goddelijke Voorzienigheid behaagd, door Uw geslacht groote »weldaden aan het menschdom te schenken, en rijke zegeningen over hetzelve uit te storten. Uit eene vrouw is »ons de Zoon Gods, de Verlosser der wereld geboren. »In de eerste dagen en in al de eeuwen der Kerk vinden »wij vrouwen, die door liefdewerken schitterden, door »hare deugden en godsdienstige voorbeelden, de prediking »der Apostelen ondersteunden. Was het bloed der Martelaren het zaad der Christenen; ook uit het vergoten »bloed der Maagden nam de Kerk van Jesus Christus in »aanwas toe. Waren er mannen, die zich den Heer uitsluitend toewijdden; niet minder talrijk waren de Christelijke Dochters, die in heilige reinheid zich haren goddelijken Bruidegom ten offer bragten. Zijn er evangeliesche mannen, die vaderland, bloedverwanten, vrienden, alles wat hun op aarde het dierbaarste kan zijn, »verlaten, om naar vreemde landen zich te begeven, »en aan hun onbekende volken, de leer onzer H. Godsdienst niet zelden, in het midden van alle ontberingen »te verkondigen; welnu, ook zwakke vrouwen volgen hen »op hun Apostelspoor.

»Ik gewag hier niet van hetgeen wij dagelijks omtrent »de zendelingen van Azië, Afrika, of van de woestijnen »van N. Amerika lezen: immers wij hebben het huis »onder onze eigene oogen dier geachte Zusters van liefdadigheid, dier engelen der goddelijke liefde, die sedert »het jaar 1842 hier uit Nederland jaarlijks zijn aangekomen. Deze hebben ook groote offers van dierbare betrekkingen gebragt, alvorens zich herwaarts in te schepen, hetzij om onwetende en arme kinderen te onderwijzen, hetzij om de afzigtelijkste en armste zieken te »verplegen en te verzorgen. Nooit geloof ik, is de wereld »treffender getuige geweest van de manmoedige liefde, »indien ik zoo spreken mag, van zoo vele Gode gewijde »Maagden, dan in deze laatste jaren. Wij vinden haar »niet slechts te land, maar ook ter zee; bij de onbeschaafdste natiën, bij de wreedste volken, in het midden van het krijgsrumoer, bij het vuur des oorlogs; »het is, alsof de Goddelijke Voorzienigheid, die de kracht »in de zwakheid doet voltrekken, behagen schept om »daar, waar de mannen in den slaap, zoo niet des ongeloofs ten minste in dien der onverschilligheid insluimeren, door vrouwen de christelijke maatschappij te »willen redden.

»Edele Weldoensters! een gedeelte van die taak, zooverre »zij op deze kleine maatschappij betrekking heeft, is U welligt voorbehouden; niet, dat ik U uitnoodig om naar het »voorbeeld uwer Zusters vaderland en betrekking te verlaten; maar eene eervolle, eene hoogst verdienstelijke taak, »neem ik de vrijheid U voor te stellen, immers om ons in »hetgeen wij boven omschreven hebben, hulp te bieden; »hetzij door uwe eigene liefdegiften, hetzij door dit liefdewerk in Nederland meer algemeen te doen worden, »meer weldadige geloofsgenooten in hetzelve op te nemen »door den kring uwer vriendinnen en kennissen, en alles »wat in uw vermogen is (o, de liefde is zoo vindingrijk) »te bezigen. Gelukt het U, zooals wij hopen, geene honderden, maar duizenden zullen U daarvoor dankbaar »zijn en God zal uw werk bekroonen."

Wij vinden in den *Echo Universel* den volgenden brief van den baron van Hugenpoth van Aerdt:

»Thans een tachtigjarig grijsaart, heb ik alle ministers overleefd, die achtervolgens hun land hebben gediend, onder de regering van wijlen Lodewijk Bonaparte, eerste en laatste Koning van Holland.

»'t Is niet zonder tegenzin dat ik eenige aanteekeningen zal uitgeven, om voor de geschiedenis van mijn vaderland te dienen, naar de stukken, die in mijn bezit zijn. In afwachting lever ik aan de pers eenige uittreksels mijner briefwisseling met den ex-koning, uitgelokt door de zinsnede, welke hij mij in zijne *Documents historiques*, tome III, pag. 82 had voorbehouden, maar die niet in overeenstemming te brengen zijn met het afscheidsbezoek, dat mijn ambtgenoot, de heer Appelius, en ik, Zijner Majesteit op het paveljoen van Haarlem den 2den Julij 1810 gaven, den dag vóór zijn vertrek, en na welk bezoek hij ons met aandoening omhelsde, terwijl ik tot weenens toe bewogen was. Die beschuldiging heeft mij levendig gegriefd, en alle mijne kollega's verwonderd, zoowel als zij die in de gelegenheid zijn geweest mijne politieke loopbaan aan het ministerie van Justitie en Policie gade te slaan.

»In zijn ontwijkend antwoord, gedagteekend van de baden van Abano, dd. 13 Julij 1820 op mijne reklame van 12 Junij deszelfden jaars, heeft de ex-Koning de bewuste zinsnede verminkt, misschien met het oogmerk om eenigerwijs mijne billijke ontevredenheid te matigen.

»Later zal ik de vermoedelijke redenen opgeven, die den ex-Koning de door mij gelaakte zinsnede hebben voorgeschreven.

»*Kasteel van Aerdt*, den 20 *Oktober* 1857. »ALEXANDER, BARON VAN HUGENPOTH VAN AERDT."

De hoofdingelanden van den Haarlemmermeerpolder hebben zich den 15den dezer bij adres tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gewend, daarbij overleggende een rekwest, door hen aan den minister van Binnenlandsche Zaken aangeboden. Daarin wordt, naar aanleiding van den inhoud der gewijzigde memorie van toelichting, gevoegd bij het onlangs weder bij de Tweede Kamer ingekomen wetsontwerp ter voorziening in de financiëele belangen der Gemeente Haarlemmermeer, gezegd, dat er reden is te onderstellen, dat de Gemeente Haarlemmermeer in staat zal zijn binnen een niet groot aantal jaren, bijv. 5, in hare uitgaven te voorzien en haar tekort aan te vullen. Zij achten het van hunnen pligt alles aan te wenden, wat kan strekken om de heffing van bundergeld door de Gemeente Haarlemmermeer, waarmede hunne ingelanden worden bedreigd, te voorkomen, en hebben daarom na rijp beraad besloten aan den minister voor te stellen: Dat door het Rijk aan den Haarlemmermeerpolder worde overgedragen al de rijksgronden aldaar zoowel achter den Cruquius als in de geprojekteerde dorpen gelegen, te zamen bijna 70 bunders bedragende, voor eene som van *f* 35,000 en zulks onder de volgende voorwaarden: 1°. dat de betaling geschiede in vijf gelijke jaarlijksche termijnen, de eerste in 1857 te voldoen; 2°. dat het bedrag der koopsom door het Rijk in vijf gelijke jaarlijksche termijnen aan de gemeente Haarlemmermeer worde uitgekeerd, tot voorziening in hare financiëele belangen, tenzij het rijk eene andere verdeeling dier som mogt wenschelijk achten; en 3°. dat het thans op nieuw aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden wetsontwerp worde ingetrokken of althans niet tot stand kome.

Even als de logementhouders te Rotterdam, hebben ook hier ter stede de voornaamste logementhouders zich bij gemeenschappelijk adres gewend tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal, hunne bezwaren voordragende tegen het ontwerp van wet wegens de belasting op het personeel.

Men schrijft ons uit 's Gravenhage, dd. 20 Oktober:

»Het berigt in de dagbladen geplaatst, als zou aan de 18 vrijgesproken dusgenoemde Maleijers door eene aanzienlijke dame alhier ieder een zilveren horologie ten geschenke zijn gegeven, meen ik voor onjuist te kunnen verklaren. Wel schijnt hiertoe het plan van de genoemde zijde te hebben bestaan. Doch op raad, zoo als ik vermeen, van dienzelfden kant waaruit het besluit is geprovoceerd om hen, in hun welbegrepen belang nog niet dadelijk *alhier* in vrijheid te stellen, is het opgevatte plan niet ten uitvoer gebragt." (*Amst. Cour.*)

Het Gemeentebestuur van Breda heeft opgeroepen eenen ingenieur, aan wien het daarstellen, onder zijn opzigt, eener gasfabriek binnen die Gemeente zou kunnen worden opgedragen, om zich, onder overlegging van de noodige bewijzen van bekwaamheid, met opgave van voorwaarden, vóór den 15 Nov. aanstaanden, aan te melden bij het Gemeentebestuur voornoemd.

Men berigt ons dat gisteren nacht omstreeks 3 ure de stoomboot *Elisa*, van Venlo komende, ten gevolge van den lagen waterstand door de stoomboot *Emilia*, aan dezelfde onderneming toebehoorende en naar Venlo varende, aangevaren, lek geworden, en gezonken is, doch maar twee voet water in het ruim zal hebben,

daar de waterstand op de plaats van het onheil zeer onbeduidend is; de passagiers hebben de boot allen droogvoets kunnen verlaten en zijn aan boord der schipperspoot opgenomen om hunne reis te vervolgen; verdere ongelukken waren daarbij niet te betreuren. (*N. R. Ct.*)

Ten vervolge op vroegere mededeelingen aangaande het gevondene in het wrak van *the Lutine*, wordt op nieuw gemeld, dat sedert den 16 dezer geborgen zijn: 424 heele spaansche matten, 2 halve dito, 3 kwart dito, 1 zilveren fransche kroon, 1 gouden doubloen, een kwart dito, 1 louis d'or en 1 koperen penning; en 19 dezer: 987 heele spaansche matten, 2 halve dito, 6 kwart dito, 1 achtste dito.

Bij Zr. Ms. besluit van 14 Oktober, wordt de gemeente Amersfoort als losplaats aangewezen voor steenkolen, bij invoer ter zee en langs rivieren en kanalen.

Z. M. heeft aan J. H. Mazel vergund het aannemen en dragen van de versierselen der Danebrogsorde, 3de kl. hem door Z. M. den koning van Denemarken geschonken; en tot notaris in het arrond. Goes, ter standplaats Colijnsplaat benoemd L. van der Moer.

ROTTERDAM, 21 Okt. De heer J. A. van Lieshout, R. C. pastoor bij de gemeente van de Leeuwenstraat alhier, vierde heden zijne 50-jarige ambtsvervulling en ontving nevens vele blijken van belangstelling van zijne gemeenteleden kostbare geschenken, waaronder een gouden hoofdtooisel [?] eene eerste plaats bekleedt. (*H.*)

ZALT-BOMMEL, 20 Okt. Heden morgen omstreeks 7 ure geraakte bij het naburige dorp Niwaal een schip met 100,000 ned. ℔ hooi beladen in brand, welke brand zoo snel toenam, dat er aan geen blusschen te denken viel, en men besloot het schip te doen zinken. Naar men zegt wordt de brand toegeschreven aan de pijp van den kagchel, welken men op dat schip stookte, en waaruit eenige vonken zich aan het hooi hadden medegedeeld. Het hooi was van verschillende boeren gekocht voor den prijs van *f* 20 de 1000/2 ned. ℔. (*N. R. Ct.*)

HARLINGEN, 20 Okt. In de week van 10 tot en met 16 Okt. zijn in deze provincie 44 runderen aan de besmettelijke longziekte gestorven en 61 aangetaste voor rekening der eigenaars afgemaakt; te zamen 105. Totaal sedert 1°. Jan. dezes jaars 6742.

MONTFOORT, 19 Okt. Het getal paarden op de markt aangebragt was 551; dit getal is ver beneden dat van andere jaren. De kooplust was echter in verhouding tot de prijzen van het voeder graag, en er werden hooge sommen besteed. De jaarlijksche koemarkt was buitengewoon groot, reeds voor het aanbreken van het daglicht waren veel beesten aan de lijn gebonden en ving de handel tot hooge prijzen aan.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 20 Okt. Men meldt uit Moldavië, dat de divan met overgroote meerderheid de volgende beginselen heeft aangenomen:

»Antonomie der vorstendommen, volgens de verdragen met de Porte, wier regten bekend zijn.

»Vereeniging der beide landen onder een Vorst, behoorende tot een westersche dynastie.

»Vertegenwoordigende regering en onzijdigheid van den nieuwen Staat."

— Naar mate de bijeenkomsten te Stuttgart en te Weimar ouder worden, begint men stelliger gegevens te hebben, niet alleen over de bijzonderheden dezer konferentie, maar althans over haar uitslag. Aan een der getuigen van de bijeenkomst te Stuttgart wordt de volgende verklaring in den mond gelegd: »Wat uit de bijeenkomst te Stuttgart zal voortspruiten is de bevestiging en de duur van den algemeenen vrede."

— Een dagblad-korrespondent verhaalt de volgende woorden, die een te Parijs wonende en hooggeplaatste Rus, over den tegenwoordigen toestand moet geuit hebben:

»Ik weet wel dat men ons in Engeland verdenkt van den indischen opstand veroorzaakt te hebben, en er partij van te willen trekken in ons eigen voordeel. De eerste bedenking is ongerijmd en kan alleen worden verklaard door de natuurlijke geneigdheid der menschen om het kwaad, dat hen bejegent aan hen toe te schrijven, welke zij niet beminnen en waardoor zij niet bemind worden. Het is in niemands magt om zulke algemeene bewegingen aan te hitsen of te beletten. Deze hebben diepere en meer verwijderde oorzaken. De Engelschen hebben, op den dag van boete en vernedering, zich hierover het een en ander laten ontvallen. Zij hebben Indië als kooplieden uitgezogen, zonder medelijden, zonder maat, door het meer te doen opbrengen dan het geven kon. Wanneer men te veel op een veer drukt, trekt die op, wipt die op. De Engelschen beklagen zich, dat bij elken stap, dien zij zetten, de vijanden onder hun voeten uit den grond schijnen te verrijzen. Zij bespeuren niet dat bij elke schrede, die zij doen, de menschen door hen verpletterd worden. Wat het voornemen betreft, dat zij ons toeschrijven om van hunne verlegenheid gebruik te maken, ontken ik niet dat de gelegenheid zeer verlokkend is en in ander omstandigheden, wij ons misschien het genoegen gegund hebben zouden represaille te nemen tegen de heimelijke bondgenooten der Cirkassiërs. Maar de indische krizis verrast ons-zelven te midden van eene groote krizis, waarvan men zich in het Westen geen juist denkbeeld maakt en waaraan het gros van het engelsche publiek misschien niet denkt.

»Wanneer een land niet ten onder gaat door zulk een vreeselijken aanval als die, waaraan Rusland in de Krim heeft blootgestaan, is die aanval voor zulk een land eene waarschuwing. Wij zijn in ons-zelven teruggekeerd; wij hebben het oog op onze eigen zaken geslagen, en onze tegenwoordige Keizer heeft drie groote ondernemingen bezonnen, welke hem minstens vijf jaren zullen bezig houden, zonder dat iets er hem van zal kunnen afleiden. De vrede is voor ons even noodzakelijk om deze drie zaken ten einde te brengen, als voor Engeland om zijne indische zaken te regelen. Eerst moeten wij ons eigen leger hervormen, welks wapening niet gelijk staat met de andere europeesche legers. Voorts moeten wij spoorwegen maken, wier gemis oorzaak is van onze tegenspoeden in den laatsten oorlog. Rusland en de Vereenigde Staten zijn, uithoofde van hun reusachtige grootte, de beide landen, die het meest bij den aanleg van spoorwegen te winnen en het meest daarbij te verliezen hebben. Zoo wij in den oorlog van de Krim spoorwegen gehad hadden, zou de ontknooping des oorlogs waarschijnlijk een anderen aard hebben aangenomen. Eindelijk is er een derde quæstie geheel voor oplossing rijp, — die van de vrijverklaring der lijfeigenen.

»De vrijheidsgeest heeft ook onze bevolkingen beroerd. De oude boeren hebben voor hun landheer dien eerbied en die kinderlijke liefde bewaard, welke zoo lang in Rusland geheerscht hebben. Hij is de vader, zij zijn de kinderen. In alle vreugde, in alle droefheid, wenden zij zich tot hem. Maar de jonge boeren wenschen de onafhankelijkheid. De Keizer is, zegt men, geneigd hun die te schenken, en de aangenomen grondslagen zijn zeer billijk. Voor deze drie groote zaken, het bevrijden der lijfeigenen, de aanleg van spoorwegen, de militaire hervorming, zijn vijf jaren buitenlandsche vrede niet te veel. De werkzaamheid van Rusland wordt dus door zijn binnenlandsche aangelegenheden geheel verzwolgen. Bij gevolg is het verkeerdelijk, dat Engeland Rusland verdenkt van zich in de engelsche zaken te willen mengen. Ik wil niet zeggen: wij willen niet, maar mij van deze juistere uitdrukking bedienen: wij kunnen niet."

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND

AMSTERDAM, 21 Oktober.

BEVALLEN (19 Okt.): G. Schor, geb. de Graaff, Z. — J. C. Harken, geb. Pitton, Z. — A. H. van Nie, geb. Holl, Z. — D. Willing, geb. Voorzanger, Z.

OVERLEDEN (18 Okt.): A. C. H. Sobels, wed. J. G. de Booy, 76 j. — (19 Okt.): W. H. Warnsinck Bz., 75 j. — A. A. W. Oetgens van Waveren Pancras Clifford, 4 m.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* 55	Liverno	2/m.	*f* 38⅛
»	zigt	» 55⅞	Napels	»	» 82
Bordeaux	2/m.	» 54⅞	Petersburg	»	» 1 74½
»	zigt	» 55½	Weenen	6/w.	» 33½
Madrid	3/m.	» 238	Augsburg	»	» 35 11/16
Cadix	»	» 240	Frankfort	»	» 99
Sevilla		» 237	Hamburg	2/m.	» 34⅝
Bilbao	»	» 237	»	zigt	» 35⅛
Lissabon	»	» 41	Londen	2/m.	» 11,55
Porto	»	» 41	»	zigt	» 11,72½
Genua	2/m.	» 45⅝	Rotterdam		» ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 21 Okt. Belg. leen. 2½ pc. 53⅞g; Obligatiën 4½ pc. 96g. Spanje 1½ pc. 24⅞p; Binnenl. 3 pc. 37; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Met. 5 pc. 75½; id. Nationale 77½.

PARIJS, 21 Okt. Fransche 4½ pc. 90.50; 3 pc. 66.70; 1½ pc. Spanje 25½; 3 pc. id. 37⅞; Fr. O. Sp. 665; Rom. Leen. —.

MADRID, 20 Okt. 3 pc. Schuld 39.30, id. 1½ pc. 27.—.

LONDEN, 21 Okt. Cons. 88⅞; Spanje buit. 3 pc. —; id. 1½ pc. 25⅛; Rusl. 5 pc. 105, id. 4½ pc. 96; Holl. 4 pc. 96½; id. 2½ pc. 63⅛; Sard. 5 pc. 89; Braz. 101; Peru 4½ pc. 76½; Gren. uitg. —; id. werk. 18; Mexiko 3 pc. 19; Portugal 3 pc. 43; Ecuador 13½; Venezuela 28; Wissel op Amst. —.—; Hamburg —.—.

WEENEN, 21 Okt. Met. 5 pc. 80⅛; Nationale 81½; Bank-Aktiën 938; Credit Anst. 202; Noord-Bahn akt. 107½; O.-Fr. Spoorw. akt. 275; Saltzb. 100⅛; Lomb. Venetiaans. 89; Wissel op Londen 10.14; Goud 8½; Zilver 6.

BERLIJN, 21 Okt. 3½ pc. Pr. Staatsch. 99; 5 pc. Rusland 104⅛; Diskonto 6½.

HAMBURG, 21 Okt. Spanje 3 pc. —; id. 1½ pc. 24; Rusl. 5 pc. 100⅝; 4½ pc. 92⅞; 3 pc. Mexikanen 8⅞; Vereinsbank 99; Noord-Duits. bank 89½; Wissel op Londen 3/m. —.—; id. kort —.—; Amst. —.—; Diskonto 9.

FRANKFORT, 21 Okt. 5 pc. Met. 75⅛; 1½ pc. Spanje binnenl. 25; id. 3 pc. —; Wissel op Londen 3/m. 117⅞; Parijs —; Weenen 112½; Amsterdam —; Diskonto 6.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

		20 OKT. 4½ u.	gebl.	21 OKT. 4½ u.	gebl.
Amsterdam, Thesaurie	5 pCt.		103½		
Nederl. Bank	4 »		175½		
Nederl., Werkel. Schuld a	2½ pCt.	62 5/16	62⅜	62¼	62¼
Dito Dito	3 »	74 11/16	74 11/16	74⅞	
Dito Dito	4 »	95 7/16	95⅝	95 11/16	95⅝
Amortis. Syndik.	3½ »	88½	89¼		
Aand. Handel-Maatsch.	4½ »	145⅝	145⅜	146	145⅞
dito Contant	4½ »		145⅜		
Oost-Ind. Leening	4 »				
Aand. Holl. Spoorweg					
Leening idem	4½ pCt.				
Aand. Rijn-Spoorweg	4½ »		100		
Maatschappij van Weld.	4 »				
België, Cert. Adm. B. bk.	2½ »				
Dito bij *Rothschild*	2½ »		50⅛		
Frankrijk, Certifikaten	3 »				
Spanje, Obligatiën	1¼ »	25 1/16	25	25 1/16	
Dito	3 »	41½	41½		
Dito Binnenl.	3 »	36½	36 9/16	36 11/16	36⅝
Amortisable Schuld		6 1/16	6		
Bewijzen Coupon		5½	5½		
Portugal, Obligatiën	3 pCt.	43 9/16	43½	43 11/16	43 11/16
Dito 1856	3 »	43 9/16	43 5/16	43⅝	
Dito Uitgestelde					
Rusl., Obl. bij *Hope en C°.*	5 pCt.	103⅝	103½	103½	103⅝
Dito bij idem 1828/1829	5 »	102⅝	102		
Cert. bij idem 1831/1833	5 »	92⅝	92⅝		
Dito bij idem 1840	4 »	84⅝	84¼		
Dito bij *Stieglitz*	4 »	84⅝	84	84¼	84
Dito Nieuwe	4 »				
Dito 5de Serie	5 »	97 5/16			
Dito 1855, 6de Serie	5 »	98¾	98⅞	98⅞	98⅞
Dito adm. te Hamburg	5 »				
Dito dito te Londen	5 »				
Dito dito dito	4½ —	94⅛	94		
Inschrijving in Assignat.	6 »				
Certifikaten van dito	6 »		65		
Spoorweg Aandeelen	5 »	74½	74½		
Polen, Aand. 1835, fl. 500	*f*	153	153		
Obligatiën	4 pCt.	78⅝	78⅝		
Pruissen, Obligatiën	4½ »				
Aandeelen 1854	3½ »		194½		
Beijeren, Spoorweg Aandeelen					
Oostenrijk, Obl. bij *Goll en C.*	5 »				
Dito dito	4 »		59⅞		
Dito Metalliek	5 »	71 7/16	71⅝	71 9/16	71 9/16
Dito Rente Amsterdam	5 »	83¾	83⅝	83¾	83¾
Dito Nationale 1854	5 »	73 7/16	73⅝	73⅝	73 9/16
Dito dito	2½ »	37 5/16	39 5/16	39¼	
Weener Bank-Aktiën	*f*	1075	1075		
Dito Aand. fl. 250, 1839	»				
Dito dito » 250, 1854	4 pCt.	306	307		
Napels, Cert. bij *Lamb en B.*	5 »				
Dito bij *Rothschild*	5 »				
Denemarken, Oblig. te Lond.	5 »				
Dito	3 »				
Braziliën, Geldl. 1824 v. £ 100	5 »		97½		
Dito 1839 van £ 100	5 »		96½		
Dito 1843 » £ 100	5 »		96½		
Dito 1852	4½ »				
Sardinië	5 »				
Peru, Geldl. 1854	4½ »				
Dito te Parijs					
Ecuador, Oblig. 1855	1 »	13⅝	13	13⅝	
Venezuela, dito 6 pCt. thans	4½ »	27¼	27½	28⅜	
Dito Uitgestelde	2 »	11⅛	11⅝		
Grenada, Obligatiën	3½ »	17 5/16	17 7/16	17 9/16	
Dito Uitgestelde		5⅝	5⅝	5 7/16	
Mexiko dito	3 »	18	18	18⅛	
Nrd-Amer., Ph. *Hope en C*, Lr. A	*f*				
Dito dito	» B				
Dito bij *Rothschild*	6 pCt.				
Amerik. Bank-Aktiën					
Illinois Spoorweg-Aandeelen			93		
Dito Oblig. Constr. Bons	7 pCt.	81	80½	81	80½
Louisiana	5 »		99		
Griekenl., Obl. Geldl. 1825	5 »	3 15/16	5 11/16	5 11/16	

Binnenl. fondsen waren iets gunstiger gestemd. Russ. aangeboden. Oostenr. onveranderd. Overigens weinig variatie. Venez. iets ruim gewild.

Koers van het Geld: Beleening 5½ pCt. Prolongatie 6 pCt. Diskonto 6 pCt.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 21 Oktober.

De afloop der gisteren gehouden Tabaks-Vellingen is als volgt: 1912 pakken Java (de Lange) van 48½ a 160 c.; dooreen 110 c.; verk. 50 balen Biadetroe: 85 a 97½ c.; 11 kav. verk. 5 kav. opgeh. 188 pakken Java (Malang) BS. verk. van 35½ a 98 c., dooreen 62 c. 100 pakken Manilla: 32 kav. verkocht van 32½ a 65½ c.; 18 kav. opgehouden van 36½ a 100 c. 83 ceroenen Havana: 1 kav. verk. a 100 c., 26 kav. opgehouden van 42½ a 200 c. 13 pakken Java opgeh. van 37½ a 87½ c. 9 pakken Carmen verkocht a 37½ c. [illegible] balen [illegible] tot *f* 8 a 8½. 302 ceroenen Cuba verk. [illegible] a 47½ c. 50 pakken Manilla: 2 kav. verd. van [illegible] a 125 c.; 22 kav. opgeh. van 85 a 130 c. 658 pakken Java Plant, Klein verk. van 51½ a 138 c., dooreen 95½ c. 300 pakken Brazil: 6 kav. verk. van 34½ a 34¾ c., 9 kav. opgeh. van 34½ a 38½ c., 399 pakken Brazil: verk. van 33¼ en 45½ c., dooreen 36 c.; 180 pakken Java V D S en W M verk. van 45½ a 126½ c. De 160,000 stuks 2a superior 1856 Manilla Sigaren zijn verk. tot *f* 28½ a 28¾.

GRAANMARKT.

Tarwe flaauw met weinig handel: 132 ℔ n. Bovenl. *f* 305; 156/2 ℔ j. dito *f* 325; 127 ℔ j. Rostocker *f* 295; 123 ℔ jar. Groninger *f* 232; 122 ℔ j. Vriess. *f* 240.

Rogge iets hooger met meer handel: 120 ℔ Galatj *f* 168; 122 ℔ Belgische *f* 205; 121 ℔ j. Holst. *f* 183; 118 ℔ Petersb. *f* 168; 117 ℔ dito *f* 165, 166, 167; 116 ℔ dito *f* 164, 165.

Garst Haver en Boekweit zonder handel.

Raapolie op 6/w. *f* $43\frac{1}{2}$; Vliegend *f* $42\frac{1}{4}$; 1°. Mei ek. *f* 43; Nov. *f* $41\frac{3}{4}$, $2\frac{1}{2}$, 2; Dec *f* 42, $\frac{1}{2}$. *Lijnolie* op 6/w. *f* $43\frac{1}{4}$; Vliegend *f* $42\frac{1}{2}$; 1°. April en Mei ek. *f* 40, $39\frac{3}{4}$; Nov. *f* 42, $\frac{1}{2}$; Dec. *f* 41. *Hennepolie* op 6/w. $47\frac{1}{4}$; Vliegend *f* 46.

SCHIEDAM, 20 Okt. Rogge verkocht: 142/2 ℔ Pernau *f* 238 kont.; 144/2 ℔ Archangel *f* 198 kont. 200 6/w.; 141 144/2 ℔ Libau *f* 208, *f* 214 kont. — Gerst. 127/2 ℔ Libau *f* 218 3/m. — Moutwijn *f* 19,—; Jenever *f* 24.50; Amst. Proef *f* 25,75, per ned. vat zonder fust, zonder de belasting; Spoeling *f* 0.70 per ketel.

LONDEN, 20 Okt. *Suiker* met vrij goeden omzet in W.-Indische soorten. — *Thee* gedrukt; eenige partijtjes goed ordin. Congo werden a 13 d. contant en $13\frac{1}{2}$ d. prompt gedaan Later werd nog een partijtje a $12\frac{1}{2}$ d. verkocht. — *Koffij* gedrukt en zonder noemenswaardigen omzet. — *Rijst.* Bengaal goede kwaliteit gesouteneerd, mindere soorten lager. 5412 b. Rangoon zijn in veiling a 9 sh. 6 d. opgehouden. — *Indigo.* De veilingen loopen heden af. Van de totale aangebodene hoeveelheid zijn 4000 k verkocht. Prijs boven Julij van 10 d. a 2 sh. 2 d. voor Bengaal en Madras, het meeste terug genomen tot een avans van 6 d. a 1 sh. — *Talk* kalm; PYC loco 56 s. 6 d., het geheele jaar 56 s. 3 d. en op het voorjaar 56 s. 9 d.

HAVRE, 19 Okt. *Katoen.* Onze markt blijft op de Amer. berigten gedrukt en wisselvallig; omzet gering tot onregelmatige prijzen. — *Suiker.* De plaats gevondene afdoeningen kwamen alleen tot stand ten gevolge van belangrijke concessiën der Houders. Noteering fr. 70 de bonne 4e. — *Indigo* zonder handel; even als alle andere artikelen.

HAMBURG, 19 Oct. *Granen* kalm en onveranderd. — *Koffij* stil. — *Disconte* 9 %.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 20 Okt. Bart, Prins Maurits, Batavia. — 21 Okt. Tjebbes, Marianne, en Eylers, Cuba, beide Suriname.

HELVOET, 20 Okt. Tomlinson, Trewartha, Alloa.

UITGEZEILD:

TEXEL, 20 Okt. De Jonge, Frouwina Elisabet, Nantes.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 22 Oktober; in lading naar:

Ludwigsh en Mannh.	F. W. Meeussen, Fortuna.
Duisburg.	H. van Stockum, Nordstern.
Mannheim.	G. Itschert, Delphin.
Dusseldorp.	J. Scholten. Hoop op Zegen.
Urdingen en Ruhrort.	G. Kivits, Nijverheid.
Weesel.	P. J. Balck, Vrouw Rebecca.
Keulen.	A. Weingartz, Cölln N°. 15.
Maintz.	F. Leydecker, Maintz N°. 2.

AMSTERDAM, 19 Oktober, vertrokken naar:

Keulen.	H. Berns, Cöln. N°. 13.

Rijnhoogte ARNHEM, 21 Okt. 4 p. 4 duim.
KEULEN, 21 „ 3 vt. 9 „

Advertentiën.

(3774) Heden overleed tot groote droefheid zijner kinderen en kleinkinderen, in den ouderdom van bijna 87 jaren, de Wel-Edele Heer JACOBUS WILHELMUS VAN DEN AARDWEGH; na voorzien te zijn geweest van de *H. H. Sacramenten* der *stervenden.*

LEYDEN, 18 October 1857.

TH. W. J. VAN DEN AARDWEGH.
Uit aller naam.

(3780) Heden overleed onze geliefde derde Zoon, JOHANNES PETRUS, in den ouderdom van ruim 7 jaren.

AMSTERDAM, 18 October 1857.

P. DE VOYS.
C. A. DE VOYS,
geb. VAN MINSTER.

Vrienden en bekenden zoo binnen als buiten deze stad, gelieven deze algemeene tevens als bijzondere kennisgeving aan te merken.

(3779) Ook namens mijne kinderen, betuigt de ondergeteekende haar hartelijken dank, voor de menigvuldige bewijzen van deelneming, bij het overlijden van mijnen geliefden Echtgenoot, den Edel-Achtbaren Heer P. M. HOEK, Burgemeester van Wateringen, ondervonden.

WATERINGEN, 21 October 1857.

Wed. P. M. HOEK,
geb. J. M. VAN OTTERDIJK.

BEROEP op de milddadigheid van weldenkende en gezetene Katholijken, voor eene allerverlegenste Gemeente.

Indien nog ooit iemand in nood en hulpbehoeftigheid, de hulp en den bijstand zijner katholieke mede-Christenen heeft ingeroepen, dan voorzeker is het de ondergeteekende, Herder der Roomsch-Katholieke Gemeente te *Nienhuis*, in het graafschap Bentheim, ruim een uur van Neêrlands noord-oostelijke grenzen gelegen, zijnde een klein meest protestantsch stedeke, waar de katholijke gemeente slechts ruim 500 kommunikanten telt, waarvan naauwelijks een vierde der familiën iets tot onderhoud van hunne parochie kunnen bijdragen.

De jammerlijke toestand, waarin zijn kerkje (Gods woning) verkeert, zoude gewis ieder, die hetzelve zien en bezien kon, met weedom en willigen lust tot milde bijdragen vervullen. Ja, en als hier nog naar waarheid kan bijgevoegd worden, dat toen vóór 6 jaren, de tegenwoordige beklagenswaardige Herder, de Pastorij met Kerkje, met de belendende tuin en grond wilde in bezit nemen, zoo als zijn voorganger dit bezeten had, hij door den Rentmeester van het graafschap Bentheim eerst gedreigd werd met geweldige uitzetting uit zijn woningje, en verder met niet minder dan 4 processen, over de woning, het kerkje en de gronden vervolgd is, zoo erg zelfs, dat de stutten, die de ten val staande muren van het kerkje schragen moesten en nog heden voor invallen bewaren moeten, van de zijde van den hem vervolgden Rentmeester bedreigd werden weggenomen te worden, als pretenselijk staande op 2 passen van den kerkmuur, nog domeingoed zullende zijn.

Dan de Heer Pastoor won door ijver, gebed en beleid, alle die processen in het hoogste ressort. Daardoor is nu wel de gemeente in het rustig bezit gebleven, maar haar Kerkje dreigt in te vallen, en de gemeente is geenszins bij magte, die alleen te herbouwen; en ziet, zonder geldelijke bijdragen daartoe van elders — hare gansche Eeredienst, met totaal verval bedreigd. — Hare eenige hoop is op God en de godsdienstige harten hunner vermogende geloofsgenooten gevestigd. En hoezeer dan ook alzoo dikwerf de giften van Neêrlandsch Katholijken mogen zijn ingeroepen, zal de ondergeteekende, overtuigd dat de voortzetting van weldoen en voortgang van een hemels loon, voor tijd en eeuwigheid moet ten gevolge hebben, de weldenkende milddadigen weldra in staat stellen, die verdiensten voor hen bij God te bereiden. Terwijl de armoedige gemeente van Nienhuis hare handen naar uwe milde giften uitstrekkende, die bestendig tot den Hemel zullen blijven opheffen, om Gods zegen op u af te smeeken, ten einde gij moogt behouden, wat het kostbaarste op aarde is.

KERCKHOFF.

NIENHUIS, den 16den October 1857. (3781)

(3778) De Uitgever G. B. VAN GOOR, te *Gouda*, debiteert met buitengewoon succes:

I.

J. KRAMERS Jz.,

GEOGRAPHISCH WOORDENBOEK

DER GEHEELE AARDE.

In één Boekdeel.

Met een Alphabetisch Register van Verwijzingen.

***f* 15.75.**

Gebonden in geprest Linnen Band met rijk Vergulden Rug ***f* 16.25.**

Dit Werk levert eene korte Beschrijving van alle Plaatsen van eenige Beteekenis **over de geheele aarde,** zoodat men er schaarsch iets te vergeefs in zoeken zal. De gunstige beoordeelingen, die het ten deel viel en den lof er alom aan toegezwaaid, pleiten dan ook ten volle voor zijne bruikbaarheid. Bovenal zal het uitmuntende diensten bewijzen aan den KOOPMAN, den ZEEMAN en den AMBTENAAR. Het bevat nevens het Belangrijke en Wetenswaardige uit de *Aardrijks- en Volkenkunde*, een schat van naauwkeurige opgaven betreffende *de Statistiek, de gesteldheid van den grond, de voornaamste produkten, de in- en uitvoer, de geogr. lengte en breedte, den toestand en de bruikbaarheid der havens en reeden*, opgave van de daar gebruikelijke *munten, maten*, en *gewigten*, tot Nederlandsche herleid, en in het kort een onnoembaar getal zaken, die veel nut, gemak en genoegen bezorgen en vaak elders te vergeefs gezocht worden.

II. DE TWEEDE VERMEERDERDE EN VERBETERDE UITGAVE VAN

GIRARDIN'S

SCHEIKUNDE VOOR DEN BESCHAAFDEN STAND EN HET FABRIJKWEZEN.

Twee Deelen, met uitvoerig Register en 160 tusschen den Tekst geplaatste Houtsneê-Figuren. Prijs *f* 9.

Beter dan vroeger zal de Fabriekant, de Handwerksman, ieder, die tot 's Volks industrie in betrekking staat, hier een **SCHEIDKUNDIGEN GIDS** vinden, die hem den weg wijst en voorlicht bij ieder verschijnsel, dat zich in zijn beroep of bedrijf opdoet. Ingelicht omtrent den aard der grondstoffen, die hij bewerkt; bekend gemaakt met de schoone wetten, aan welke de natuur gehoorzaamt, zal ieder Werkman als van zelf tot de oorzaak en het resultaat van zijn bedrijf worden opgeleid. Door verstandige overtuiging geleid, zal geene verouderde gewoonte hem langer in boeijen knellen; de reuzenschreden, die tot op de jongst verloopen jaren door onze naburen op den weg der Industrie zijn gedaan en waarmede hij hier wordt bekend gemaakt, zullen zijne eerzucht opwekken en zijn welbegrepen belang zal hem een spoorslag wezen, om voor zich zelven de baan te openen en daarop voordeel en roem te behalen.

III. **W. A. RUST,**

SCHETS DER TECHNOLOGIE,

of Wetenschappelijke Beschrijving, Opheldering en Onderzoek van alle Technische Verrigtingen, die den grondslag der gezamentlijke industrie uitmaken. Ten gebruike bij Technologische lessen en tot zelf-onderrigt.

TWEEDE DRUK *f* 3.60.

Dit Leerboek van den bekenden Berlijnschen Technoloog, waarvan eene eerste aanzienlijke oplage, binnen weinig tijds, was uitverkocht, onderscheidt zich door vorm en inhoud, zoowel als door beknoptheid en volledigheid gunstig van alle bestaanden. Bij elk Technisch bedrijf is de natuurlijke gesteldheid der bewerkt wordende stof, de wijze waarop zij gewonnen en gebruikt wordt duidelijk opgegeven, terwijl men door de eenvoudige, schoone groepering der verschillende technische verrigtingen een gemakkelijk overzigt van het geheel verkrijgt. Een uitvoerig WOORD- en ZAAKREGISTER aan het einde des Werks brengt den gebruiker gewis veel gemak en voordeel aan.

IV. **Voor Schoolgebruik.**

P. VAN DER BURG,

SCHETS DER NATUURKUNDE,

1e St. 2e verb. en verm. druk. met	65	Houtsn.-Fig.	*f*	0.45.
Idem 2e „ 2e „ „ „ „ „	55	„	„	0.40.
Idem 3e „ „	94	„	„	0.50.
Bovenstaand Werkje compleet, met Alphabetisch Register			„	1.45.

V. **P. D. SCHEFFELAAR,**

LEERBOEK DER THEORETISCHE EN PRACTISCHE CIJFERKUNST,

ten dienste der Scholen en bij bijzonder Onderwijs,

met vraagstukken, waarin de getallen zoo zijn genomen, dat zij bij het maken van berekeningen en begrootingen van kosten tot leiddraad kunnen dienen,

4 stukjes compleet ingenaaid	*f* 1.00.
Antwoorden op dezelve compleet	„ 0.20.
Elk stukje afzonderlijk.	„ 0.25.

(3750) Bij den Boekhandelaar G. W. VAN BELLE, te Rotterdam, is van de pers gekomen:

I. **De Broedermoord**, of Gilles van Bretagne; Kronijk van de XVe Eeuw; door den Burggraaf Walsh, gr. 8°. . . . . *f* 2.30.

In dit werk, een der meesterstukken van den Burggraaf Walsh, wordt, met de kernachtige en treffende welsprekendheid dien schrijver eigen, de lange reeks der rampen verhaald, van den ongelukkigen Gilles van Bretagne, het slagtoffer van de zwakheid zijns Broeders, de eerzucht en afgunst van den Boosaardigen Arthur de Montauban en zijne eerlooze medepligtigen; rampen gedeeld door de liefdevolste en deugdzaamste der gades, de jonge prinses Françoise de Dinan.

II. **Bloemlezing** van nuttige en aangename Verhalen voor alle standen. Door onderscheidene vaderlandsche letterkundigen. Derde Serie, gr. 8°. . . . *f* 1.60.

Iedere Serie van deze Bloemlezing vormt op zich zelve een compleet werk en is dus ook afzonderlijk verkrijgbaar. Van de Eerste en Tweede Serie zijn nog eenige Ex. voorhanden.

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN en J. S. DE HAAS wordt met succes gedebiteerd:

DE GEBRUIKEN EN PLEGTIGHEDEN

DER

Roomsch Katholieke Kerk,

Met Geschiedkundige Aanteekeningen, ten dienste der Katholieke Jeugd. Vrij naar het Hoogduitsch, van

JOZEF ANTONY,

Hoogleeraar te Munster,

door H. J. SONJEE, R. C. Pastoor te Noordwijk.

Tweede herziene druk.

Prijs 25 Cents.

De Uitgevers hebben den prijs van dezen 2den druk van dit voor de Jeugd zoo nuttig werkje 10 cents lager gesteld dan den eersten druk, om het boekje, dat door vele Heeren Geestelijken wordt aangeprezen, meer algemeen te verspreiden.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.